

"JARDI DE NOIS I NOIES", 25 contes per a ells i elles, per Joan SALLARÈS, il·lustracions de Jordi Roca.- R. Dalmau, editor, Barcelona.

La literatura infantil en català, totalment negligida en un copió estudiat que una investigadora, la Sra. Bravo Villasante, dedicava fa poc a aquest gènere en les llengües hispàniques (només esmentava els "Sis Joans" de Carles Riba i encara en castellà i no donava ni el títol de cap revista en català per a infants ni el nom de Josep M. Folch i Torres, l'obra del qual, sens dubte, i amb totes les reserves que pugui suscitar, és una de les més voluminoses que s'ha produït de cara a un públic infantil), aquesta literatura infantil que fins ara semblava deliberadament eliminada, pels garbellis anònims de la censura, de la nostra producció editorial, torna a prendre certa volada. La "Col·lecció Sant Jordi", de l'editor-poeta Miquel Arimany, se'n va, entre títols originals i traduccions - principalment de Juli Verne - cap a la desena de volums, i ha permès de manifestar el talent de Roser Cardús i de Josep Vallverdú. La Biblioteca Selecta ha reeditat uns quants clàssics universals, en les traduccions magnífiques de Josep Carner i Marià Manent (Swift, De Foe, Kipling). Els bells volums que ens havia donat l'Editorial Joventut (Crimm, Andersen, "El llibre de les Fades", els "Sis Joans", "Ieu", de Carles Soldevila, "Pinetxo") s'han exhaurit, però és de creure que seran reeditats, com ho fou el "Perot Marrasquí", també de Riba i amb les il·lustracions de l'Apa.

Darrerament, un moviment que té com a més visible exponent la publicació periòdica de "Cavall Fort", revista de ninots i colorina feta amb gust i modernitat, sembla que aspiri deliberadament a cobrir el dèficit que encara tenim, sens dubte, en aquest gènere tan necessari si volem que els catalans de demà llegeixin en català. (No és exagerada l'afirmació que almenys dues generacions aprengueren de llegir-hi gràcies al "Patufet" i a Folch i Torres.) Surten llibres per als més menuts. La traducció del "Petit Princep", de Saint-Exupéry, amb les il·lustracions del mateix autor, ha estat un gran èxit. I diversos autors, encoratjats per alguns editors - els ja anomenats i d'altres - s'esmercen en el gens fàcil estil apte per a les criatures.

Joan Sallarès, el poeta, autor dramàtic i novel·lista sabadellenc - el seu llibre "El Joncar" no ha tingut els comentaris que es mereixia - s'ha vist potser impel·lit a encetar una carrera d'escriptor per a infants quan ha arribat a gaudir "la impagable alegria d'ésser avi", com diu a la dedicatòria del seu llibre "Jardí de nois i noies". I el volum, d'una presentació exquisida, amb implicacions líriques que alguna cop troben ressò entre els vint-i-cinc contes del recull, ens ve a demostrar que sap encetar aquell estil que jo al·ludia. Amb un idioma ric i una construcció d'una aparent senzillesa (molt diferent, però, de l'eixutesa de més d'un dels nostres escriptors joves, que semblen incapaçs de construir un paràgraf de certa arquitectura), Joan Sallarès ens conta les seves històries, de dues o tres pàgines cadascuna. De vegades són anècdotes conegudes, gairebé instal·lades al folklore, com "El captaire imprudent", "El malfiat", "En Jordi", però prou és sabut el plaer que troben els infants a reviure en lletres de motllo facècies que han sentit contar sense tanta gràcia. Altres vegades, un vel de lirisme cobreix la narració: "Cresta d'onada"

n'és l'exemple més destacat, però també trobeu aquesta vena poètica a altres històries, com "L'home qui no estimava els infants" o "La disbauxa". L'autor no defuig de donar una moralitat a les seves contalles; algun cop, aquesta moralitat és molt amarga, com en el punyent diàleg "Topada"; d'altres, és molt simple, adient a la vida de cada dia dels infants, gairebé banal, o no en tenen gens i només cerquen de produir la rialla. El resultat, però, és el que sens dubte cerca l'autor: que els seus contes es llegixin amb interès i sense cap fatiga; que les anècdotes diverteixin i alliçonin, si cal; que la llengua en què estan escrites les narracions ajudi insensiblement a formar la dels joves lectors. He anotat algunes de les paraules que emprà Joan Sallarès a la seva prosa i que estic segur que no faran cap nosa per a la comprensió de la història (i és així, precisament, com s'enriqueix el vocabulari del lector): escarraví, regatxó, pigall, bétzol, gasiveria, recepte, brinceta, i una pila d'expressions i frases, de toms i construccions que donen frescor i naturalitat al text. El narrador és home donat a les excursions (no debades ha escrit un "Diccionari català de l'escursionisme") i coneix tots els noms de les plantes i dels ocells, dels repetjons de muntanya i de les pedres i roques que la formen. Potser jo gosaria de criticar-li que emprí el mot "fiol", en el sentit de nét, quan morfològicament hauria d'ésser "fillol", o bé que escrigui "s'escondia" donant carta de naturalesa a un verb que em sembla foraster. Però segurament deu tenir els seus motius per fer-ho i aquests lleus entrebancs no m'han pas privat del goig de la lectura.

Les il·lustracions són expressives i esquemàtiques. Potser un xic massa per als lectors infantils, que volen les coses més realistes, més mastegades amb detalls i semblances. O bé és que jo, incapaç d'adaptar-me a l'art informal, fet d'abstraccions, no sé comprendre que els infants, com el segle, rebutjen també l'art realista i prefereixen de tenir, en les il·lustracions d'un llibre, ample marge per a la fantasia i només uns simples punts de referència per a construir-hi els personatges i escenes dels contes il·lustrats.

Rafael T A S I S.